Додаток до листа
Міністерства освіти і науки України
від _____№ _____

Рекомендації
щодо утворення та функціонування спеціальних класів
у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році

01 вересня 2025 року набирає чинності наказ Міністерства освіти і науки України від 22 серпня 2025 року № 1182 «Про затвердження Порядку утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 вересня 2024 року за № 1408/42753 (далі – Порядок), який розроблений на виконання статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX.

У попередні навчальні роки діяльність спеціальних класів регламентувалась Положенням про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 09 грудня 2010 року № 1224, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29 грудня 2010 року за №1412/18707, яке на сьогодні не відповідає вимогам законодавства.

У новому Порядку зазначено, що спеціальні класи – це окремі класи, що утворюються у закладах загальної середньої освіти (крім спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів) для навчання осіб з особливими освітніми потребами, які мають: інтелектуальні труднощі, функціональні сенсорні труднощі, що передбачають обмеження зорової, слухової функції, функціональні моторні або фізичні труднощі, функціональні мовленнєві труднощі, соціадаптаційні/соціокультурні труднощі, в тому числі такі, що пов’язані з розладами аутистичного спектра, та складні порушення розвитку (що передбачають поєднання різних категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів).

Звертаємо увагу, що Порядком не передбачено утворення класів для осіб із затримкою розвитку, тобто функціонування таких класів припиняється по закінченню 2024/2025 навчального року.

З огляду на зазначене, просимо взяти на контроль обов’язкове завчасне інформування батьків (законних представників) учнів, які навчаються в класах для осіб із затримкою розвитку, про необхідність проходження повторної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі для визначення актуальних освітніх потреб дитини та обрання закладу та форми освіти для навчання у наступному 2025/2026 навчальному році.

Також просимо довести до відома керівників, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти та батьків (законних представників) учнів,

що органи управління освітою та інклюзивно-ресурсні центри не здійснюють скерування дітей з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, спеціальних та інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про освіту» право обирати заклад та форму здобуття освіти належить батькам (законним представникам) дитини.

Утворення та формування спеціальний класів

Відповідно до Порядку спеціальні класи утворюються у всіх типах закладів загальної середньої освіти, крім спеціальних, за погодженням із засновником цього закладу освіти, наявності відповідного континенту учнів, матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення.

Формування спеціальних класів здійснюється відповідно до категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівнів підтримки учнів в освітньому процесі.

Звертаємо увагу, що у разі недостатньої кількості учнів та за умови забезпечення індивідуального підходу в один клас можуть бути зараховані учні з одним типом освітніх труднощів та різним рівнем підтримки, що зазначено у пункті 6 розділу ІІ Порядку.

Зарахування учнів до спеціальних класів закладів загальної середньої освіти, переведення до іншого закладу освіти та відрахування здійснюється відповідно до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016.

Додатково до заяви про зарахування до спеціального класу в обов’язковому порядку додаються документи, перелік яких зазначений у пункті 5 розділу ІІ Порядку.

Для запобігання формуванню невідповідного контингенту учнів спеціальних класів, просимо взяти на контроль наявність усіх документів, зазначених у Порядку, при зарахуванні дітей до спеціальних класів, особливо наявності висновку лікаря-психіатра дитячого у дітей з особливими освітніми потребами, які мають інтелектуальні, соціоадаптаційні/соціокультурні труднощі, в тому числі такі, що пов’язані з розладами аутистичного спектра.

Створення спеціальних з’єднаних класів (класів-комплектів), поділ класів на групи для вивчення окремих предметів, створення міжкласних груп та спеціальних груп подовженого дня здійснюється відповідно до законодавства.

Організація освітнього процесу в спеціальних класах

Освітній процес у спеціальних класах, як і в інших класах закладу загальної середньої освіти, здійснюється відповідно до освітньої програми закладу загальної середньої освіти.

Навчальні плани для спеціальних класів складаються на основі типових освітніх програм для спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами або освітніх програм, розроблених суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами і затверджених відповідно до законодавства.

Спеціальні класи працюють за програмами з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних закладів загальної середньої освіти, підручниками і посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України, із застосуванням допоміжних засобів для навчання, відповідно до Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2018 року № 414, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 травня 2018 року за № 582/32034 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 27 листопада 2024 року № 1671).

Керівник закладу освіти для кожного учня формує команду психолого-педагогічного супроводу та забезпечує її роботу. До складу команд супроводу залучаються фахівці інклюзивно-ресурсних центрів, які брали участь у проведенні комплексних оцінок розвитку учнів.

Команда психолого-педагогічної супроводу створює для кожного учня індивідуальну програму розвитку та, за потреби, індивідуальний навчальний план, з урахуванням рекомендацій, зазначених у висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи. Індивідуальна програма розвитку схвалюється командою супроводу, затверджується директором школи та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня.

За заявою батьків (законних представників) для учнів спеціального класу організовується навчання за індивідуальною та дистанційною формою здобуття освіти.

За необхідності соціальні потреби учня під час освітнього процесу може задовольняти асистент учня – соціальний робітник, один із батьків (інший законний представник) або уповноважена ними особа.

Оцінювання результатів навчання учнів спеціальних класів здійснюється згідно із загальними критеріями оцінювання або критеріями оцінювання результатів навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Учні спеціальних класів, які завершують здобуття початкової, базової середньої та профільної середньої освіти, проходять державну підсумкову

атестацію відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369, або можуть бути звільнені від проходження державної підсумкової атестації за заявою батьків або інших законних представників. Учні спеціальних класів, які завершили здобуття певного рівня повної загальної середньої освіти, отримують відповідний документ про освіту в установленому законодавством порядку.

Харчування, медичне обслуговування та підвезення учнів спеціальних класів здійснюється відповідно до законодавства.

Педагогічні працівники спеціальних класів

Корекційна спрямованість освітнього процесу у спеціальних класах забезпечується педагогічними працівниками, які здобули вищу педагогічну освіту ступеня бакалавра, магістра (спеціаліста) за спеціальністю «Спеціальна освіта», «Дефектологія» або «Корекційна освіта».

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу у початкових спеціальних класах та спеціальних класах для учнів, які потребують четвертого-п’ятого рівня підтримки, забезпечує асистент вчителя та асистент вихователя групи подовженого дня з розрахунку 1 ставка на клас (групу), у якому навчаються такі діти.

Педагогічне навантаження вчителів спеціального класу становить 18 годин на тиждень, асистента вчителя та асистента вихователя групи подовженого дня – 25 годин на тиждень.

Звертаємо увагу, що відповідно до статті 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» робочий час педагогічних працівників, в тому числі спеціальних класів, включає час, необхідний для виконання навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією.

Оплата праці педагогічних працівників спеціальних класів здійснюється за рахунок коштів освітньої субвенції, що перебачено статтею 103^2 Бюджетного кодексу України.

Також, педагогічним працівникам спеціальних класів передбачено підвищення посадового окладу (ставки заробітної плати) у розмірі 25 відсотків, що регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2021 року № 1391.

Запобігання дискримінації учнів з особливими освітніми потребами

З метою запобігання проявів дискримінації та ізоляції учнів з особливими освітніми потребами, в тому числі учнів спеціальних класів, рекомендуємо звернути увагу на недопущення:

обмеження спілкування учнів з особливими освітніми потребами з іншими учнями закладу освіти під час перерв, обіду, прогулянок, загальношкільних та позашкільних заходів, екскурсій тощо;

обмеження участі учнів з особливими освітніми потребами у конкурсах, олімпіадах, спортивних змаганнях, шкільних концертах, виставах тощо.

Перед початком навчального року просимо провести бесіди з усіма учасниками освітнього процесу (учнями, батьками, педагогічними працівниками) щодо запобігання булінгу по відношенню до дітей з особливими освітніми потребами за будь-якою ознакою, включно з порушеннями здоров'я та інвалідністю.

В. о. генерального директора **Алевтина ЛОТОЦЬКА**